

BOND VAN VRIJE EVANGELISCHE GEMEENTEN IN NEDERLAND

ons ORGAAN

Special over
VRIJHEID

NUMMER 1
APRIL 2020

VERGEVEN
bevrijdt

Herdenken
SCHEPT VRIJHEID

Christus
wint op alle fronten

BONDSBUREAU President Kennedylaan 311, 6883 AK Velp
T 026-364 82 49 E info@bondveg.nl www.bondveg.nl

Vrijheid: vrij zijn en vrij komen

Onlangs zag ik in Breskens een poster voor het raam van operatie “Switchback”, de geallieerde operatie die Zeeuws-Vlaanderen in de Tweede Wereldoorlog moest bevrijden. Vijfenzeventig jaar na dato is er opnieuw aandacht voor. Zoals overal in den lande de vrijheid herdacht en gevierd wordt. Mijn gedachten dwalen de laatste weken terug naar familie verhalen die ik in de loop van de tijd heb gehoord. Ik denk aan de moord op Tijmen Fikse, een Oldebroekse jongeman die in Zeeuws-Vlaanderen woonde en in september 1944 doodgeschoten werd. Ik denk aan Nico Corstanje, een Goese jongeman die vermoord werd en in een anoniem graf gelegd werd. Pas in 2013 werd hij geïdentificeerd en herbegraven in Loenen.

Zo zijn er vele verhalen. Niet verwonderlijk dat we als Ons Orgaan ook aandacht geven aan thema Vrijheid. Henk Vaessen en Herman Polak nemen ons mee in hun verhalen en getuigenissen over vergeven en werken: “hoe kom ik vrij van dat wat mij belast?” Theo Hettema overdenkt met ons het zoeken en vinden van vrijheid, door Dietrich Bonhoeffer. Jonne Knevel geeft ons een kijkje in de wereld van de jongeren en hoe zij leven met en in vrijheid. Laura van Weijen belicht de keuzes die ds. Muller maakte in de oorlog en Leo Mietus gaat in op ds. Lissenberg. Pascal Lauwaert verbindt operatie Switchback met ons geloof vandaag de dag en Dick Durieux duikt in zijn familie verleden en wijdt er zijn column aan. Dit Ons Orgaan bevat ook tal van berichten uit onze Bond en van de gemeenten.

Als redactie werken we op dit moment met een soort ‘noodverband’. Het is de vraag of het zo verder kan. We bezinnen ons op de voortgang van het redactionele werk. Maar voorlopig ligt er een nieuw nummer voor u en wensen we u veel leesplezier.

Colofon

Voorzitter/redacteur: ds. Gerard van de Wetering
Eindredactie: vacature
Redacteur: Johan Visser: johanpvisser@msn.com
Ass. redacteur: Merel Blesgraaf: merelblesgraaf@gmail.com
Secretariaat email: onsorgaan@bondveg.nl
Vormgeving: Marianne Goetheer-de Jonge:
email: onsorgaankopij@bondveg.nl

Regiocorrespondent Regio Noord: Annie Mulder-Questroo
vegmulder.fr@kpnmail.nl &
Albert Hovinga - a.hovinga26@gmail.com

Regiocorrespondent Noord-Holland/Utrecht: Dineke Spee
d.spee@hetnet.nl

Regiocorrespondent Regio Oost: Johan Visser
johanpvisser@msn.com

Regiocorrespondent Zuid-Holland: Ben van de Vrie
bvdvrie@gmail.com

Regiocorrespondent Zeeland: vacature

door Dick Durieux

Vrijheid?

Na het overlijden van mijn ouders moesten mijn zus en ik de kamer in het verzorgingshuis ontruimen. Veel was er niet over. Alleen nog wat meubels, wat papieren en een doosje dat ik nooit eerder had gezien. Toen ik het openmaakte bleek er een medaille in te zitten en een ‘baton’, die je op je revers kun steken. Het bleek het verzetsherdenkingskruis te zijn. Geschonken door onze overheid aan allen die in de Tweede Wereldoorlog in het verzet hadden gezeten.

Dat vader bij het verzet was geweest; daarvan was ik op de hoogte. Want mijn moeder vertelde mij over die avond, ergens in de hongerwinter, toen er bij hen aangebeld werd tijdens ‘spertijd’. Dat is de tijd na zonsondergang, waarin alle ramen werden verduisterd. Met bonzend hart deed ze open. Er stond een Duitse soldaat voor de deur, die op barse toon mededeelde dat er nog een kiertje licht te zien was. Gelukkig kwam hij niet binnen. Anders zou hij mijn vader gezien hebben, die bezig was zijn stengun schoon te maken. Het zou het einde van zijn leven zijn geweest. En wie weet ook van mijn moeder en daarom ook van mij, want op dat moment groeide ik in haar buik.

Van zijn werk bij ‘de ondergrondse’ vertelde hij nooit wat. Wel van de heldhaftige daden van anderen. Maar de daden van vader bleven in het ongewisse. Alsof hij een tijdlang lid geweest was van een postduivenvereniging, maar door gebrek aan duiven was gestopt. Niets bijzonders. En toen had ik opeens die medaille in mijn handen. Mijn vader heeft hem bij mijn weten nooit gedragen; hij vond al die dankbaarheid overdreven. Hij had immers gedaan wat voor de hand lag. Maar toch. Ik heb mij wel eens afgevraagd of er nóg een reden was dat hij de medaille nooit droeg. Had hij akelige dingen meegemaakt tijdens de oorlog?

Na de bevrijding was de euforie was groot. Al in 1945 werd de Verenigde Naties opgericht. Er zou een ‘mondiale veilig-

heid’ komen. Nooit meer van die afschuwelijke oorlogen, die miljoenen slachtoffers hadden geëist. Drie jaar later werd de Wereldraad van Kerken opgericht. Er moest nu eindelijk gehoor gegeven worden aan het gebed van Jezus om de eenheid onder Zijn volgelingen.

In datzelfde jaar werd de staat Israël uitgeroepen. Alles leek zo hoopvol die eerste jaren na de bevrijding. Maar wie goed keek, zag dat er alweer scheuren ontstonden in het broze bouwwerk van de eenheid... De Wereldraad van Kerken was nauwelijks opgericht of er ontstond een concurrent: de International Council of Christian Churches, die de Wereldraad fel bekritiseerde. En na de oprichting van de staat Israël, vielen de Arabische burens het land binnen om de joden te verdrijven. De ene na de andere oorlog volgde. Israël werd - tegen wil en dank - een bezettingsmacht. Zelfs de VN was niet in staat om daar vrede te brengen.

In Europa zochten de landen toenadering tot elkaar. Aanvankelijk om de productie van kolen en staal veilig te stellen. Maar daarna bleek samenwerking op economisch gebied profijtelijk te zijn. De grenscontroles verdwenen en uiteindelijk kwam er een gemeenschappelijke munt. Maar altijd was er oppositie. Nooit stonden alle Europe neuzen in dezelfde richting. Langzaam maar zeker doofde de euforie na de Tweede Wereldoorlog om plaats te maken voor scepsis. Zelfs het nationaalsocialisme bleek hier en daar de kop weer op te steken.

Was dit nu het Europa waar mijn vader op had gehoopt na de bevrijding? Nee, het was niet ‘af’, het werk was nog ‘in uitvoering’.

Dat verzetsherdenkingskruis moest voorlopig nog maar in de kast blijven.

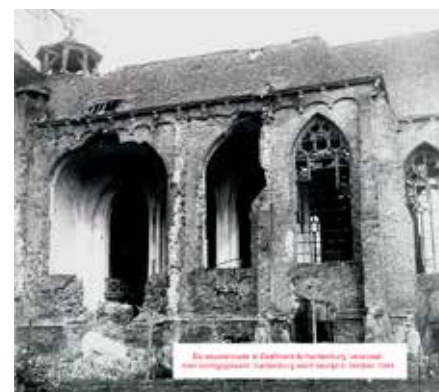
We doen ons best de auteursrechten van alle illustraties te respecteren. We kunnen echter niet altijd de maker van een illustratie achterhalen. Mocht er in dit nummer een illustratie van u staan zonder bronvermelding, wilt u dat dan aan ons laten weten zodat wij u het gebruikelijke tarief kunnen vergoeden?

Vrede & vrijheid, een kostbaar woordenpaar

door Pascal Lauwaert, voorganger VEG Nieuwvliet

Laat ik u meenemen naar Operatie Switchback, in het najaar 1944. De bevrijding van (West) Zeeuws-Vlaanderen verliep uiterst moeizaam. De reden was de strategische ligging aan de Schelde-monding. Wie Zeeuws-Vlaanderen in bezit had, beheerste de Schelde en de toegang naar een van de voornaamste diepzeehavens aan de West-Europese kust, Antwerpen.

HEVIGE STRIJD

Toen de Canadezen op 6 oktober de aanval inzetten op de Duitse bezetter waren de verwachtingen hooggespannen. Met Operatie Switchback kwam de droom van 'bevrijding' dichterbij. De vrijheid en de vrede waar iedereen zo naar verlangde kwamen opnieuw in handbereik. Opnieuw kunnen leven, zonder gevaar mogen gaan en staan waar je wilt, opnieuw ruimte vinden om te werken en te spelen. Opnieuw in harmonie en rust samen leven. Men had gedacht dat de herovering van de Westerschelde binnen vier dagen zou zijn voltooid, maar dat pakte anders uit: 4 dagen zijn er 40 geworden. Het heeft de Canadese soldaten en de Zeeuwse bevolking veel opoffering gekost. De prijs was hoog. Er vielen veel slachtoffers, zowel onder militairen, als bij de burgerbevolking. Elk dorp liep grote schade op.

OPOFFERING

Mag ik wat er is gebeurd tijdens Operatie Switchback gebruiken als metafoor? Wat heeft Jezus Christus met het woordenpaar vrede & vrijheid? Hij lag nog maar net in de luiers en moest met zijn ouders al de vlucht nemen voor een nietsontziende koning Herodes. Zijn leven was bezaaid met tegenstand en aanvallen op zijn persoon. Hij werd verraden en door vrienden in de steek gelaten. Hij eindigde aan een kruis. Hij offerde zich op in het belang van vrijheid en vrede. Onze bevrijding is niet zomaar gekomen in een stille nacht...

Hij heeft onze vrede duur betaald. Jezus heeft zijn leven lang gestreden... tot het bittere eind, van Kerst tot Goede Vrijdag. Zijn nederlaag werd onze genezing. Zijn volharding werd onze bevrijding van de verwoestende macht van de zonde. Alleen langs die weg van strijd werd Pasen mogelijk. Pasen: doorbraak en overwinning op de duistere machten. Dankzij zijn opstanding kunnen wij in vrede en vrijheid leven. Hij heeft ons vrijgemaakt, zodat wij de juiste keuzes kunnen maken: Géén boosheid, maar liefde. Géén ruzie, maar vrede. Géén IK, maar Wij... Van de Canadese soldaten leren we, en in Jezus' leven zien we, dat vrede en vrijheid bereiken een moeizame strijd is. Het komt niet vanzelf. Het betekent volhouden en volharderen.

SHALOM

Elke eredienst eindigen we met de zegewoorden: 'Ga heen in vrede'. Dat is nogal wat! 'Shalom' is strijd leveren, elke dag, zodat mensen het goed hebben met elkaar. Om dat te illustreren wil ik afsluiten met de wijze woorden van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Mabel. Ze eindigt de tekst die ze schreef naar aanleiding van 75 jaar bevrijding: 'Waar ik het meest van overtuigd ben, is dat vrijheid en vrede niet gebouwd zijn op grote mooie woorden, maar tot stand komen door kleine concrete daden. Daden in ons eigen huis, onze eigen levens. Daden om conflicten -groot of klein- te voorkomen. Daden om onrecht, ongelijkheid en onderdrukking uit te bannen. Daden om je medemens te laten weten dat hij of zij telt – net als jijzelf'. Strijd voor het goede, ban het boze! Dáár komt shalom tot stand, dáár woont God. Daartoe is Jezus gekomen: 'Zalig de vredestichter, zij zijn Gods kinderen'. Ga heen in vrede... Shalom!

שלום

bron: www.bijbelin1000seconden.be

DE VRIJHEID ONDER JONGEREN

door Jonne Knevel, kerkelijk jeugdwerker in de PKN gemeente “Jeruzalemkkerk” te Amsterdam en lid van de VEG Bussum.

De deurbel gaat en de eerste twee tieners komen binnen. Een van de twee voelt zich zo vrij om op haar teenslippers te komen (in hartje winter), ze heeft namelijk net haar nagels gelakt! Het valt mij op dat ik er niet eens meer van opkijk. Niets is gek genoeg!

Dat is niet alleen in de wijze waarop ze binnen komen vallen, maar ik merk het ook in hun openheid om over bepaalde thema's te spreken en het uitkomen voor wie ze zijn of voor het feit dat ze dat juist nog niet zo goed weten. Als iets hen kenmerkt, dan is het wel vrijheid.

VRIJHEID, WAT IS DAT EIGENLIJK?

Toen ik gevraagd werd voor dit artikel zei ik in eerste instantie enthousiast ‘Ja!’. Vrijheid; daar kan ik wel wat mee, en als jeugdwerker van een gemeente in Amsterdam kan ik dat thema vast wel aan jongeren verbinden.

Jongeren zijn, met hun levensfase eigenlijk ook een soort strijder voor vrijheid, verlegger van grenzen. Vooral ouders hebben het daar soms zwaar mee te verduren.

Dit artikel moest dus wel gaan lukken, maar het tegendeel bleek waar, ik heb er eigenlijk ontzettend mee gestoeid. Alleen al de vraag: “Wat is vrijheid?”

Al stilstaand bij dat begrip ontdekte ik hoe ingewikkeld het is en een tal van andere vragen kwamen naar boven: ‘Leven wij in vrijheid? Is deze er voor iedereen? In welke mate is vrijheid goed en opbouwend? Of zit er ook een prijskaartje aan?’ en ga zo maar door.

TIENERS AAN HET WOORD

Ik besloot de vraag ‘wat is vrijheid?’ bij een aantal van mijn tieners neer te leggen en dat leverde interessante reacties op. Tot mijn verbazing was er geen één die aangaf dat vrijheid betekende dat alles maar mocht. Sterker nog, wil je dat er ‘vrijheid’ voor iedereen is, dan zijn er juist kaders en grenzen nodig om die vrijheid te waar- borgen. ‘Want je kunt door sommige daden ook de vrijheid van de ander ontnemen.’ legde een tiener mij uit.

Een ander gaf weer aan dat vrijheid ook veel met vertrouwen te maken heeft. Vertrouwen in de vorm van het krijgen van ruimte om zelf beslissingen te mogen maken en deze uit te voeren. Daarin speelt ook kennis en kennisoverdracht van ouders, leraren en andere ‘influencers’ een belangrijke rol in het verantwoordelijk en bewust omgaan met vrijheid. ‘Iemand maar overlaten aan de ‘vrijheid’ is geen vrijheid maar verwaarlozing.’

Bepaalde mate van begeleiding en support is juist nodig.

IN DE PRAKTIJK

Het eerlijke antwoord van de tieners wordt in de praktijk bevestigd. Het loopt zelden goed af wanneer ik geen invulling geef aan een tienerbijeenkomst of de verantwoordelijkheid volledig bij hun neerleg. Ze weten dan niet wat ze met die ruimte moeten doen. Vaak loopt het dan uit op onderling geklier of komt er niks van de grond.

Tegelijkertijd zijn tieners ook nieuwsgierig. Een grens op zichzelf is dan meer een uitdaging. Ze overzien op die momenten vaak niet de gevolgen en consequenties van de dingen die ze doen. Het verhaal achter de gestelde regels, maar ook als het gaat om onze overtuigingen, zijn daarom juist zo belangrijk.

ZORGEN

Ik maak mij soms zorgen over de vrijheid waar mijn tieners op dit moment in opgroeien. Er is onwijs veel ruimte voor alles en iedereen. Ieder verhaal telt, meerdere waarheden staan naast elkaar. Kortom: de individualisatie neemt toe. Het is mooi dat we er als persoon mogen zijn, maar de vrijheid beïnvloed ook onze onderlinge verbondenheid.

Waar bevindt die zich nog? Waar vinden en ontmoeten we elkaar? En als je jezelf dan wilt verbinden, hoe maak je dan de juiste keuze uit alles wat je tegenwoordig kunt kiezen, uit alles dat zich aanbiedt? Je wordt er of door overvraagd of helemaal door lam geslagen. Is dit nog wel vrijheid? En zo ja, waar leidt deze vrijheid toe?

HOE KUNNEN WE REAGEREN?

Als jeugdwerker vind ik het belangrijk dat mijn tieners leren omgaan met de vrijheid die ze hebben. Om ze te leren recht te doen aan zichzelf, maar ook aan anderen. De volgende punten blijken daarin van waarde:

Grenzen zijn belangrijk

Zoals de tieners het zelf al aangaven, zijn grenzen belangrijk. Ook al geven ze de indruk het er af en toe niet mee eens te zijn. Het is goed om deze grenzen te stellen. In eerste instantie omdat ze deze praktisch nodig hebben, anders loopt het namelijk uit de hand. Maar, ook omdat deze hun cognitieve ontwikkeling bevorderen. Wanneer ze namelijk tegen grenzen aanlopen, worden ze stil gezet om over hun volgende keuze of actie na te denken. Tot slot leert het hen om in de toekomst goed met regels en grenzen om te gaan.

Hoe minder vrijheid hoe groter de uitdaging!

Ga confrontaties niet uit de weg

Het ingrijpen wanneer grenzen niet gerespecteerd worden, vind ik een van de minst leuke dingen om te doen. Ik betrap mezelf erop dat ik soms de neiging heb om te doen alsof ik het niet gezien heb. Maar daar help ik ze het minst mee. Voor nu en voor later. Door de confrontatie aan te gaan, laat ik ze in eerste instantie zien dat ik mezelf, maar ook de regels, serieus neem en daar dus voor opkom. Daarmee alleen al leer ik de tieners een hele hoop. Name-lijk dat zij hun eigen grenzen ook serieus mogen nemen.

Vertel het verhaal achter de vrijheid

Met onze ruime mate van vrijheid, en alles wat daarbij komt kijken en op ons af komt, ontbreekt er een stukje vaste grond. Volgens mij is dat het probleem van ‘onze vrijheid’. Het heeft geen stabiel fundament om onze keuzes op te toetsen, om richting en meerwaarde te geven aan de dingen die we doen. Ik probeer mijn tieners uit te dagen om die basis niet te laten vormen door de waardering van een ander, de trend van vandaag of zijn/haar eigen successen, maar hun fundament te zoeken in God. Geloof en vrijheid worden door tieners vaak niet met elkaar geassocieerd. Dat is dus ook een uitdaging en een zoektocht om dat goed over te brengen. Ik bereik dat dan ook niet wanneer ik losse regels en overtuigingen opleg, maar veel meer door in gesprek te gaan en (persoonlijke) geloofsverhalen te delen die daaraan vooraf zijn gegaan.

VERGEVEN BEVRIJDT

door G.R.P. van de Wetering

In januari 2020 ontmoet ik Herman Polak. We raken in gesprek en ik vraag hem om een bijdrage voor Ons Orgaan. Herman schrijft mij een uitgebreid persoonlijk verhaal en licht het toe in een tweede gesprek. Hieronder een verslag en samenvatting van beide.

Herman Polak is tijdens door oorlog vijf jaar oud als iemand hem en zijn zusje meenemen naar een onderduikplek. Ze vertrekken uit Deventer en gaan naar Amsterdam. In de drie jaar die volgen wordt hij van onderduikplek naar onderduikplek gebracht. In totaal verblijft hij op achttien verschillende plekken.

In zijn verhaal zegt hij: “Ik verbleef in een huis aan de Kloveniersburgwal. Ik mocht niet buiten komen, niet te dicht bij het raam staan. Terwijl de christelijke kinderen buiten speelden moest ik me verstoppen”. Op een andere plek, een oude verlaten fabriek in de binnenstad, verblijft Herman drie maanden. Moederziel alleen. Er ligt een matras, er is een po en een fles water. Het enige gezelschap dat hij heeft bestaat uit muizen. Elke avond brengt iemand van het verzet eten.

Een mensenleven wordt rijker
door gevoelens als liefde en religie.

Het bizarre is dat Herman niet bang is. Ook mist hij zijn moeder niet. Niets deert hem. Herman denkt als klein kind dat het allemaal te wijten is aan het feit dat hij joods is. Hij geeft zichzelf de schuld van alles wat hem overkomt. Hij zegt hierover: “De Duitsers willen de joodse mensen doodmaken, de Duitsers zijn de baas en zij hebben dus gelijk”. Het zet zich vast in zijn leven dat joodse mensen wel heel slecht moeten zijn dat ze opgepakt moeten worden en omgebracht worden.

Het is kinderlijke logica die tientallen jaren van zijn leven vergiftigd heeft. Zo blijft hij na de oorlog met haat tegen zichzelf en de joden zitten. Herman noemt zichzelf, terugkijkend op deze periode, een joodse antisemiet.

Na de oorlog blijkt dat zijn ouders en zijn zus de oorlog ook hebben overleefd. Het gezin vestigt zich weer in Deventer en pakt het leven op. De oorlogservaringen zijn niet bespreekbaar. Alle ervaringen en angsten zitten in een innerlijke kluis.

In zijn pubertijd is Herman moeilijk voor zijn ouders. Hij moet van school, gaat rusteloos reizen en heeft een turbulent liefdesleven. Ondertussen wordt er gezweven over zijn oorlogservaringen en de oorlogservaringen van zijn ouders. Herman zit bovendien met schaamte en schuldgevoel over het feit dat hij joods is.

Hij schrijft: “tot ik veertig was leefde ik met een tragische zelfhaat, ik haatte mezelf, ik verloochende mijn afkomst, mijn naam”

Als hij op vijftienvijftigjarige leeftijd, zeventien jaar na de oorlog, met zijn moeder en zus zit te praten, stelt Herman de vraag: “Moeder, hoe was het nu om in de oorlog niet te weten of je twee kinderen nog in leven waren?”. Zijn moeder wordt hysterisch, “alsof ik met een blikopener een eindelijk genezen brandwond had opengeritst”. In het vervolg stelt Herman geen vragen meer.

Wanneer Herman veertig jaar oud is ontmoet hij twee mensen die hem helpen om zijn oorlogsverleden te verwerken. Het zijn een psychiater die gespecialiseerd is in oorlogstrauma's en rabbijn Benyomin Jacobs. Hij zegt hierover: “Toen begon mijn bevrijding pas!”

Deze mannen leren hem om van zichzelf te gaan houden. Derabbijnleert hem ook om zijn joodse identiteit te omarmen. Langzaam groeit Herman weg van de zelfhaat en de zelfontkenning. Hij gaat alle vernietigingskampen bezoeken om de plekken te ondergaan waar ‘het’ allemaal gebeurd is. Uit ieder concentratiekamp neemt hij een steentje mee. Alle steentjes bewaart hij tot de dag van vandaag.

Hij gaat zich verdiepen in de geschiedenis om te ontdekken hoe de joodse mensen een grote zegen voor wetenschap en cultuur zijn geweest. Daarnaast verzamelt en leest hij honderden boeken over de Holocaust. Door deze boeken gaat hij beseffen welke ramp er tijdens de oorlog in de wereld gebeurd is. “En dat het niet te begrijpen is wat er aangericht is”

Hij leert uiteindelijk ‘een beetje van zichzelf te houden’. Hij leert zo ook van andere mensen te houden. ‘Want wie van zichzelf houdt kan ook van een ander houden’. Zo leert hij ook zichzelf en anderen te vergeven.

Ik laat hem zelf aan het woord over vergeving.

“Wraak, haat en de onmacht om te vergeven, zijn extreem rechtlijnige en strakke gevoelens. Ze staan haaks op onze andere, soms helaas laten tere levensvriendelijke en buigzame gevoelens die verdriet, boosheid en haat kunnen verzachten, herstellen en/of neutraliseren. Een mensenleven wordt rijker wanneer je compromissen kunt sluiten en wordt rijker door gevoelens als liefde en religie. Deze laatste zijn vaak irrationeel maar meestal positief en herstellend. Wraakgevoelens fixeren het verleden, breken af en bouwen NIET op.

Vergeven slaat een “verwarmende” troostende brug naar een andere en betere toekomst. Vergeven bevrijdt. Het geeft de mens zinvolle richting in de keuzes die hij wil of moet maken. Niet kunnen vergeven is koud, blijft hangen in vaste, ooit ingenomen meningen en maakt ons leven statisch terwijl de meeste aspecten van ons leven bewegelijk en dynamisch zijn. De dynamiek van het leven leert ons bij te sturen. Je wordt verliefd, je krijgt kinderen, telkens in je leven veranderen er dingen. En jij moet je aanpassen aan al die bewegingen en veranderingen. Wraak, haat en de onmacht om te vergeven staan dat in de weg”.

Als ik hem vraag hoe je je moet verhouden tot de pijn en het leed jou aangedaan antwoordt Herman: “Schreeuw, vloek,

bid, werk het naar buiten. Veeg het niet onder het vloerkleed, schud de stofzak van je leven leeg”

Religieus noemt Herman zich niet. Hij wil ook niets weten van joden als het uitverkoren volk van God. Jood-zijn heeft voor hem met een levensinstelling te maken

Ons gesprek eindigt hij met een verhaal van een rabbijn die in een internationaal gezelschap uitlegt hoe hij de toekomst ziet. Als de wereld een donkere kelder is, en jij hebt een lucifersdoosje in de ene hand en een lucifer in de andere, steek die lucifer aan. Verspreid iets goeds. Als voorbeeld noemt hij dat hij iemand voor laat gaan in het verkeer. Hij steekt de hand op naar de persoon die hij voor laat gaan en die persoon glimlacht. Vervolgens vertelt die persoon aan een ander dat hij vriendelijk bejegend werd in het verkeer. Het goede roept het goede op. En zo steekt één iemand een lucifer aan in de donkere kelder, en iemand anders, en nog iemand anders, en is het niet meer zo donker als het was.

De gesprekken met Herman en zijn brief zinderen na bij mij. Hoe ‘bevrijd’ ben ik eigenlijk? Hoe verhoud ik mij tot mensen die ik niet mag, in hoeverre kan ik compromissen sluiten, ben ik dynamisch? Herman heeft een lucifer aangestoken in mijn leven.... en het is aan mij om de volgende aan te steken.

Herman Polak vertelt zijn levensverhaal voor allerlei groepen en op scholen. Hij laat zich graag uitnodigen. U kunt hem per mail benaderen. h.polak@ziggo.nl

VRIJHEID WE ZOCHTEN JE ZO LANG

BONHOEFFER OVER DE VRIJHEID VAN EEN THEOLOOG

door Theo Hettema, docent aan het Seminarium van de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten

De Duitse theoloog Dietrich Bonhoeffer schreef tijdens de Tweede Wereldoorlog, in de gevangenis, een gedicht over de weg naar vrijheid. Vijfenzeventig jaar later raakt het nog steeds.

VRIJHEID. Is er een woord dat de theologie meer heeft bepaald? Kerkelijk Nederland in de zeventiende eeuw heeft vanuit de Dordtse Leerregels gesidderd om de vraag of een mens nu vrij staat om te beschikken over zijn eigen heil. Filosofen en psychologen hebben zich het hoofd erover gebroken of een mens vrij is om te handelen of daar zijn aard bepaald wordt in wat hij of zij doet: ‘nature or nurture’, ‘aanleg of opvoeding’. En mensen hebben verwoed met elkaar gestreden om vrij te zijn en hebben in hun politieke theologieën nagedacht wat er wel en niet geoorloofd is in het streven naar de vrijheid.

Wat kan ik daaraan toevoegen? Ik heb zelf geen oorlog of onderdrukking meegemaakt, zoals mijn ouders daar als tieners wel volop door bepaald werden: met angst voor bommen, willekeur van Duitsers, dreiging van de dood bij verzetsdaden. Maar ik kom de zucht naar vrijheid tegen bij vluchtelingen, die een veilige plek zoeken in Nederland. Zij herinneren mij eraan hoe belangrijk vrijheid is voor een mens. En dan ga ik Bonhoeffer lezen, om als theoloog weer te onderzoeken wat vrijheid is.

VRIJHEID IN DE GEVANGENIS

Wie kan ons beter vertellen wat vrijheid is dan Dietrich Bonhoeffer? Hij was een Duitse Lutherse theoloog en predikant. Voor alle Lutheranen is, na Luthers boek over *De vrijheid van een christenmens*, vrijheid een grondbegrip. Bonhoeffer was een theoloog die al voor de oorlog zocht naar een eigen manier van theologiseren. De filosofie van zijn tijd was uit op authentiek individu-zijn, zonder verraad aan onmenselijke waarden; Bonhoeffer zocht het niet bij het individu, maar in het leven in de kerkelijke gemeenschap. Het nationaalsocialisme verheerlijkte de gemeenschap van volk en ras. Bonhoeffer beseftte hoe de kerk een gemeenschap van tegenwicht moest zijn, trouw aan het Woord van God.

Het bracht hem in het verzet en dat verzet bracht hem in 1943 in de gevangenis. De verzetsgroep waar hij bij betrokken was pleegde op 20 juli 1944 een aanslag op Hitler. Die aanslag mislukte en Bonhoeffers betrokkenheid bij de groep leidde uiteindelijk tot zijn terechtstelling en dood op 9 april 1945.

In de gevangenis schreef Bonhoeffer brieven en gedichten, uit de gevangenis gesmokkeld en later uitgegeven onder de titel *Verzet en overgave*. Eén gedicht schrijft hij op 25 april 1944, als verjaardagscadeau aan zijn vriend Eberhard Bethge. Het is een gedicht over vrijheid, en dat is wrang voor iemand die net heeft gehoord van de mislukte aanslag een halve week ervoor en beseft dat zijn betrokkenheid daarbij zal leiden tot zijn executie.

GEDACHTEN ZONDER RIJM

Het leidt bij Bonhoeffer tot het gedicht ‘Stadia op de weg naar de vrijheid’. Of: nou ja, gedicht; het zijn gedachten zonder rijm, die de zwaarte van dichtregels krijgen. Vier strofen heeft het gedicht en iedere strofe heeft een titel. (Een Nederlandse vertaling is opgenomen in een Bonhoefferboekje dat u kunt vinden op de website van www.deroosvanculemborg.nl.)

De eerste strofe heeft als titel ‘Discipline’.

‘Trek je eropuit om de vrijheid te zoeken? Leer dan vooral discipline in zintuigen en ziel ... Niemand ervaart het geheim van de vrijheid dan door discipline.’

In de tweede strofe gaat het over ‘Doen’.

‘Niet in de vlucht van gedachten, enkel in het doen ligt de vrijheid... Laat angstig aarzelen schieten ... slechts gedragen door Gods gebod en je geloof.’

De derde strofe benoemt het ‘Lijden’.

‘Onmachtig, eenzaam zie je het einde van je doen ... Slechts even heb je zo zalig de vrijheid aangeraakt, toen gaf je die over aan God, die haar heerlijk zal voleinden.’

En dan eindigt het met de vierde strofe: ‘Dood’.

‘Vrijheid, we zochten je zo lang in discipline, in doen en in lijden. Stervend onderscheiden we jou nu in het aangezicht van God.’

VRIJHEID IS EEN LANGZAME GANG VAN OVERGAVE

Vrijheid is voor mij de vrijheid om dingen te kunnen doen, te kunnen zeggen, te ervaren. Vrijheid na de oorlog betekende dat je als jongeman op straat kon lopen zonder opgepakt te worden om in Duitsland te werken, dat je naar de radio kon luisteren met de zender die jij wilde, en dat je je dochter Wilhelmína kon noemen.

Voor Bonhoeffer is vrijheid een langzame gang van overgave. Eerst de discipline om het goede voor ogen te houden, dan het concrete doen, maar dan ook het lijden waarin je dingen uit handen moet geven, en uiteindelijk de dood. De grootste vrijheid is dat ons niet meer het zicht op God ontgenomen wordt, wat in ons leven nu wel het geval is.

Vrijheid is voor Bonhoeffer niet langer het uitgangspunt van het geloof uit genade dat het voor Luther was, maar het eindpunt van een zoekend leven dat reikt naar het aanschouwen van God.

OMZIEN NAAR ELKAAR – Inspiratiedag SZD. Ook in Nederland is armoede dagelijkse realiteit voor veel mensen. Wat doet de kerk? Wat kunnen wij doen voor mensen in nood?

ZATERDAG 3 OKTOBER 2020, ’S MORGENS IN MEPPEL
EN ’S MIDDAGS IN DORDRECHT
ZET DE DATUM VAST IN UW AGENDA!

KRUISWEGSTATIES: STEEDS DICHTER BIJ DE GEHEIMENIS

‘Stationen auf dem Wege zur Freiheit’ noemt Bonhoeffer zijn gedicht. Dat wordt dan vertaald met ‘stadia’ of zelfs ‘mijlpalen’. Maar ‘Stationen’ zou je beter kunnen vertalen met ‘staties’. Want dat woord verwijst naar de kruiswegstaties, de veertien plekken die de christelijke traditie kent op de kruisweg van Jezus van zijn veroordeling tot aan zijn graflegging. In elke rooms-katholieke kerk kunt u ze vinden en op Goede Vrijdag wordt in een viering bij elke statie stilgestaan. Steeds dichter beland je zo bij de geheimenis van Jezus’ dood en de belofte van zijn opstanding, waarin God zich in het gezicht laat zien.

Vrijheid, zegt Bonhoeffer eigenlijk, leer je niet kennen door theologische bespiegelingen en vrijgevochten gedachten. Echte vrijheid, God vrijuit in het gezicht kijken, is een kruisweg met vier staties van gerichte aandacht, concreet en toegewijd doen, het lijden niet vrezen maar ondergaan, en uiteindelijk de dood verwelkomen als een onderscheiden van de ware vrijheid in God, waar we deel aan hebben.

HET GESCHENK VAN VRIJHEID

Wil ik naar eer en geweten gelovig theoloog zijn, vijfenzeventig jaar na de dood van Bonhoeffer, dan ga ik de vrijheid beschouwen als een kruisweg, die uitkomt bij God die zich in het gezicht laat zien. Het behoedt mij ervoor vrijheid te zien als een bezit dat ik anderen wil onthouden, als een onbereikbare droom of als een vlucht voor verantwoordelijkheden. Wat een geschenk dat theologen als Bonhoeffer mij die vrijheid aanreiken.

HERDENKEN SCHEPT VRIJHEID.

door Henk Vaessen, schrijver en woonachtig te Putten

Op 't eerste gezicht lijkt er een tegenstrijdigheid in de titel te zitten. Herdenken zet je stil bij het verleden. En als er in dat verleden moeilijke gebeurtenissen zijn geweest, dan ga je het toch niet weer oprakelen? Daar word je niet beter van en dat geeft je toch geen gevoel van vrijheid? Maar de waarheid komt niet altijd overeen met je gevoel. Op deze manier is het goed om de volgende stelling eens te overdenken: “wat geweest is, is niet voorbij, maar bepaalt heden en toekomst”.

HET BELANG VAN ONS VOORGESLACHT

We zijn als mens een schakel in de ketting van geslachten en als het ware een ‘product’ dat gemaakt is uit ons voorgeslacht. Het resultaat hiervan zie je in meer dan alleen maar uiterlijke, zichtbare kenmerken. Het zijn met name de emotionele en culturele kenmerken die ons door genen en sociale omgeving gevormd hebben tot wie we zijn. Omdat we zo door onze Schepper zijn gemaakt, drukt Hij ons op het hart om vroeger te herdenken en te letten op de jaren van geslacht na geslacht. Om het cruciale belang daarvan nog eens te benadrukken, adviseert Hij om je vader en de ouderen in je omgeving ernaar te vragen en ze erover te laten vertellen (Deuteronomium 32:6b en 7). Hoe beter we ons verleden en ons voorgeslacht kennen, hoe beter we begrijpen waarom we zelf zijn zoals we zijn.

In mijn roman *Stille finale* staat het thema rouwverwerking centraal. De basis hiervoor is de bijna geheel verdwenen Joodse gemeenschap van Elburg en de gevolgen van de razzia in Putten. Er in Putten 660 mannen weggevoerd, van wie er maar enkele tientallen zijn teruggekeerd.

Voorafgaand aan het schrijven van het boek, deed ik onderzoek. Ik kwam in aanraking met mensen die de oorzaak van hun trauma weliswaar kenden, maar het proces van verwerken van deze trauma's niet aandurfd. Pas na het verschijnen van het boek kreeg ik een voorbeeld aangereikt van een 18-jarig meisje, die met de gevolgen van een traumatische gebeurtenis zat, maar daar nog geen idee van had. En op indrukwekkende wijze zette haar verhaal me stil bij de waarde van het hierboven genoemde advies uit Deuteronomium.

VRESELIJKE NACHTMERRIES

Het meisje benaderde me omdat ze *Stille finale* gelezen had omdat het op de boekenlijst stond voor school. Ze wilde me een paar vragen stellen. Toen ik die tot haar tevredenheid had beantwoord, bedankte ze me voor de tijd en moeite. “Mag ik jou ook iets vragen?” zei ik. “Eh... ja”, reageerde ze verrast, waarop ik haar vroeg waarom ze dit boek had uitgekozen. Even twijfelde ze, maar na een diepe zucht gunde ze me het voorrecht om haar bijzondere verhaal te mogen aanhoren.

“Ik heb een periode achter de rug waarin ik afschuwelijke nachtmerries heb gehad. Ze bleven wel eens een korte periode uit, maar dan was het zomaar ineens weer raak, tot wel drie of vier keer per week. Het was een ware hel, horror van de ergste soort. En als ik dan 's nachts wakker schrok, durfde ik niet weer te gaan slapen. Doodsbenauwd dat het weer opnieuw zou beginnen ging ik beneden zitten wachten totdat het licht werd. Uren later, moest ik als een wrak naar school. Omdat het me zoveel energie en concentratieverlies kostte, hebben m'n ouders een afspraak voor me gemaakt met een psycholoog.

HULP VAN EEN PSYCHOLOOG

In eerste instantie kon de psycholoog de oorzaak niet vinden. Er was voor hem geen relatie te ontdekken tussen mijn psychische gesteldheid en die afschuwelijke dromen. Maar ineens viel zijn oog op mijn woonplaats: Putten. ‘Daar hebben we het nog niet over gehad’, zei hij en vroeg of er destijds uit mijn familie ook mannen waren weggevoerd.

‘Alleen mijn opa’, antwoordde ik, ‘maar ik heb de beste man nooit gekend. Lang voordat ik geboren ben, was hij al overleden.’ Hij keek me even aan en zei toen: ‘Ik wil dat je een gedetailleerd levensverhaal over je opa gaat schrijven. Daarvoor ga je zoveel mogelijk mensen die hem gekend hebben interviewen. Van zijn geboorte af wil ik alles, maar dan ook écht alles over die man weten. Je gaat naar zoveel mogelijk mensen toe die hem gekend hebben. Familieleden, collega's, mensen in het dorp enzovoorts. En je laat iedereen vertellen wat voor man hij was. In jouw verslag wil ik verhalen en anekdotes lezen over zijn karakter, zijn sterke en zwakke kanten. En, heel belangrijk, óók wat je zelf niet interessant of onprettig vindt schrijf je op. Tot in detail wil ik weten wie hij was.’

Ik zag er eerst wat tegenop, maar toen ik er eenmaal aan begonnen was, ging ik het steeds interessanter vinden. Ik kwam allerlei dingen over hem te weten die ik nooit verwacht had. Na een tijdje ontstond er een patroon van karaktertrekken en een manier van omgaan met mensen en situaties die me bekend voorkwam. Kortom, ik ging ontdekken waarin ik op hem leek en langzaam maar zeker kwam hij als het ware tot leven. Er ontstond een band met hem. Dat was heel bijzonder. Toen mijn psycholoog het resultaat gelezen had, belde hij voor een nieuwe afspraak. Ik heb nog één opdracht voor je, zei hij, en als je die precies zo uitvoert als ik je zeg, dan zijn we klaar. Ik reageerde verbaasd, waarop hij vervolgde: ‘Dan denk ik dat we jouw probleem hebben opgelost. Ik lees in het verslag dat je opa met alle anderen eerst naar *Kamp Amersfoort* is vervoerd.

Vanuit daar zijn ze na ongeveer twee weken naar verschillende concentratiekampen in Duitsland vervoerd. Je opa is in *Kamp Neuengamme* terechtgekomen, waar hij ook is overleden.

DE BIJZONDERE OPDRACHT

De opdracht die ik je geef is dat je in de vakantie naar die plaatsen gaat en wel, net als je opa, met de trein. Verzamel van tevoren zo veel mogelijk informatie en neem daarvoor contact op met de *Stichting Oktober 44* en de *Stichting Samen Verder Putten*. Voorwaarde is dat je alleen gaat. Eerst naar Amersfoort en van daaruit naar *Neuengamme*. Op beide plekken neem je de tijd om, met de informatie die je hebt, te proberen een zo goed mogelijk beeld te vormen van wat hij daar moet hebben doorgemaakt. Sluit af bij het gedenkteken in *Kamp Neuengamme*. Daar bedank je hem voor het leven dat je, mede door hem, hebt gekregen en voor alles dat je hebt ontdekt waarin je op hem lijkt. En ten slotte neem je daar, heel bewust, afscheid van hem.”

Ze had de instructies precies zo uitgevoerd. “En”, besloot ze, nog zichtbaar onder de indruk van het resultaat, “ik heb daarna nooit meer zo'n nare droom gehad. Vanaf dat moment ga ik ieder jaar naar de herdenking van de razzia in Putten. In de eerste plaats om de gevolgen van dat drama met anderen te delen, maar vooral ook om daar in stilte mijn verkregen vrijheid te vieren.”

Henk Vaessen laat zich graag uitnodigen voor lezingen over de thema's uit zijn boek(en). henkvaessen@planet.nl

HET OVERKOMT JE NIET ELKE DAG...

door Leo Mietus, docent aan het Seminarium

“Heb je belangstelling voor twee preken van een vrije evangelische dominee?”, vroeg bibliothecaris Wiljan Puttenstein van de Protestantse Theologische Universiteit mij in de zomer van 2018. “Ja, natuurlijk”, antwoordde ik, “van wie zijn ze?”. “Van ds. Jac. Lissenberg. Ken je hem?” “Natuurlijk ken ik hem. Ik heb hem niet persoonlijk gekend, maar mijn moeder sprak altijd met veel waardering over ds. Lissenberg.” En zo begon een ontdekkingsreis. De ene preek was uit de oorlogstijd. De andere was gehouden op 13 mei 1945, toen Dordrecht net bevrijd was. Waarschijnlijk was er een stenograaf aanwezig geweest tijdens de dienst. Ook de gebeden waren uitgewerkt.

UIT DE OUDE DOOS?

Het overkomt je niet elke dag dat er een preek opduikt uit de eerste dagen na de bevrijding. En het is al helemaal uitzonderlijk dat die preek je in beweging zet om uitgebreid onderzoek te doen naar de houding van een vrije evangelische predikant tegenover het fascisme en nationaalsocialisme. Uit zijn preek bleek dat Lissenberg al ver voor de oorlog had gewaarschuwd tegen de ‘geest uit de afgrond’, zoals hij het nationaalsocialisme noemde. En dat was vóór de oorlog niet vanzelfsprekend in de Bond.

Ook trof me direct dat Lissenberg in zijn preek waarschuwde tegen het ‘eigen rechter’ willen spelen, als het ging om vrouwen die iets met een Duitser hadden gehad. Toen ik mijn onderzoek startte, was dat juist een onderwerp dat veel aandacht kreeg in de media. De wijze waarop er met sommige vrouwen in 1945 was omgegaan, had hen voor het leven geknakt. Hoe actueel kon je zijn, dacht ik bij mezelf, met zo’n ‘oude’ preek. Blijkbaar waren er predikanten in de Bond, die weigerden medemensen die in de ‘fout’ waren gegaan te veroordelen, hoezeer de predikanten de nationaalsocialistische ideologie en gruweldaden ook verwierpen.

DUIDELIJKE STANDPUNTEN

Door Lissenberg kwam ik een wereld binnen, die ik als kleine jongen – ik groeide op in de Amsterdamse Weteringkerk – meekreeg. De vrije evangelische wereld van toen is niet meer te vergelijken met die van nu. Ze waren het lang niet altijd met elkaar eens, maar er was wel een besef dat je bij elkaar hoorde, al ging je meningsverschillen niet uit de weg.

Dat proefde ik bij Lissenberg. Hij was in 1929 vanuit België naar Dordrecht gekomen en nam direct een duidelijk positie

in. Geloven – dat noemde hij niet ‘zeker weten’, al geloofde hij vast en zeker. Maar met de grote denker Kierkegaard noemde hij geloven ‘drijven boven duizenden vademmen diepte’. In de kolkende bewegingen van de tijd was er een houvast, maar je moest als christen wel duidelijk de confrontatie aangaan met de machten van de tijd. In het geloof lag niet alles al vast.

Ik kwam door Lissenberg weer de boeken van Stanley Jones tegen, een Britse zendeling die in Brits-India werkte. Jones nam al vroeg in de jaren dertig een standpunt in tegen het fascisme en nationaalsocialisme. Hij noemde die bewegingen een verwoestende ‘koorts’ en weigerde het communisme als het enige grote gevaar voor het christendom te zien.

Zo ook Lissenberg, die overigens ook voor de toenmalige christelijke politiek van Colijn weinig waardering had. Ik kreeg steeds meer bewondering voor Lissenberg. Zo stelde hij de kunstpolitiek van Hitler aan de kaak en aarzde niet om het op te nemen voor moderne kunstenaars. Ook gaf hij aandacht aan het verzet van de Bekenkende Kirche, waar Dietrich Bonhoeffer en Martin Niemöller toe behoorden, en schreef hij regelmatig over de uitsluiting van de Joden in Duitsland.

DE GEDENKPLAAT

Tijdens mijn onderzoek kwam ik er ook achter dat in de VEG Dordrecht, waar Lissenberg predikant was, de oorlog hard had toegeslagen. Zeker acht leden van de gemeente verloren in de jaren ’40-’45 het leven door oorlogsgeweld.

Daar hoorde Gijs de Lang bij, die in de meidagen van ’40 door een noodlottig misverstand door Nederlandse

militairen neergeschoten werd. Ook de dames Schetselaar en Steijn, die omkwamen bij het bombardement op park Merwestein op 24 oktober 1944. Later werd er een bronzen gedenkplaat gemaakt met de namen van oorlogsslachtoffers die de gemeente ontvallen waren. Door mijn onderzoek begon ik steeds meer inzicht te krijgen in hun lotgevallen, zoals van de 20-jarige Hendrik Johan Waltman, die vanwege zijn verzetsactiviteiten op de vlucht was.

Hij kwam op 13 januari 1945 om het leven door een mijn, in de Biesbosch. Zijn ouders hoorden pas van zijn dood in mei 1945, terwijl hun schoonzoon Pieter van der Burgh op 22 januari 1945 bij een bombardement op Dordrecht om het leven was gekomen. Hoe groot zijn de offers geweest van de generatie die de oorlog heeft meegemaakt!

DE HOUDING VAN EEN CHRISTEN

Zo ontstond een boek dat allerlei kanten van de gevaren van het fascisme en nationaalsocialisme en van een zelfgenoegzaam christendom in het licht stelt en ook nu nog actueel is. Lissenberg schrijft bijvoorbeeld: “Ik ben in de eerste plaats een christen en dus supranationaal. In de tweede plaats ben

ik mens op aarde en dus internationaal. In de derde plaats ben ik Nederlander en voel dus ook een beetje nationaal”. Dan zie je als lezer direct in dat er ook in onze tijd gevaarlijke nationalistisch-politieke stromingen zijn, die het ‘eigen volk’ en het ‘eigen gelijk’ boven alles plaatsen. Lissenberg vond dat tegenstrijdig met de houding van een christen.

Zijn kleinzoon, Wouter J. Hanegraaff, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, schreef dat hij verrast was over zijn grootvader. “Jac. Lissenberg stond in het leven met zijn ogen en hart wijd open, en hij twijfelde nooit om zich uit te spreken ten gunste van goedheid, waarheid en zelfs schoonheid. Ik ben er trots op dat ik zijn kleinzoon ben.” Nu er in Nederland zo veel aandacht is voor 75 jaar bevrijding, stemt het mij dankbaar dat ik deze stem uit ons midden aan de vergetelheid heb mogen onttrekken.

Geloven is drijven boven duizenden vademmen diepte. De vrije evangelische predikant ds. Jac. Lissenberg en zijn verzet tegen het fascisme en nationaalsocialisme, €25,00. Verkrijgbaar bij het Bondsbureau.

Christus wint op alle fronten

Door Laura van Weijen, gemeentepredikant
van de Vrije Evangelische gemeente Nijverdal

Ds. Pieter Baan Müller was een van de predikanten binnen de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten, die de moed had om zich te verzetten tegen de bezetter tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij werkte van 1919 tot 1948 in Nijverdal. De verhalen van oudere gemeenteleden vertellen dat hij een markante persoonlijkheid was, die voor niets en niemand bang leek te zijn.

DADEN VOOR HET VERZET

Na het overlijden van ds. P.B. Müller werd de volgende verklaring afgegeven door H.W. Poorterman als vertegenwoordiger van het verzet: *“Ondergetekende verklaart, dat wijlen ds. P.B. Müller, gedurende de jaren 1940-1945 predikant van de Vrije Evangelische Gemeente te Nijverdal, toen wonende aan de Grotestraat 66, aldaar, zich in woord en daad een goed Nederlander toonde.”*

Ds. Müller werkte mee aan de verspreiding van het illegale blad ‘Trouw’, bood onderdak aan verzetsmensen en aan meerdere Joodse medeburgers. Zo ook aan een jongetje en in ieder geval één man van middelbare leeftijd. Het jongetje namen zij in 1943 op in hun gezin met 7 kinderen; de joodse kleuter Avraham (“Bram”) Meijers. Bram kreeg de schuilnaam Freddie.

Andermaal citeer ik Poorterman: *“Het zal u niet verwonderen dat de namen mij niet bekend waren. Het was in die tijd veiligheidshalve beter geen namen te kennen. Zelfs van de twee jonge mannen die bij mijn ouders werden ondergebracht, weet ik de namen niet. Via de bemiddeling van ds. Müller en zijn gemeenteleden kwamen ze bij ons thuis terecht, waar ze een tijdlang als Joodse onderduikers verbleven”*

DE DUITSE BEZETTING

Over het lidmaatschap van de N.S.B. liet ds. Müller zich ruim voor de oorlog kritisch uit. “Wie aanpapt met een volk dat de Joden haat, en hun het leven onmogelijk maakt, daar deugt geen haar van.” Op de vraag of de Duitse bezetting ook ‘de van God gegeven overheid’ is (Rom. 13) was

Müller duidelijk. Dit blijkt ook uit hoe hij reageerde op het bevel koper in te leveren, toen hij zei: “dit is noch mijn wet-tige regering, noch mijn overheid. Daarbij neem ik de hoer Rachab maar als schutspatroom en zal door het geloof liegen alsof het gedrukt staat, dat ik geen koper heb in te leveren, en dit ook mijn gemeenteleden zal voorhouden.” En wanneer een NSB’er een spandoek aan het tuinhok van de pastorie hangt met de slogan: ‘Duitsland wint op alle fronten’, hangt Müller een ander spandoek op: ‘Christus wint op alle fronten.’

Müller liet zich in zijn kritiek op de Duitsers niet de mond snoeren. Tevens nam hij op de kansel geen blad voor de mond. Zijn preken over Daniël zijn een waarschuwing tegen de Duivelse werking van het fascisme. Hiertegenover plaatste hij de weg van Jezus Christus. Vaak verdween hij na zo’n dienst om onder te duiken.

Ds. Müller deed meer. Hij zette zich in om Joden en verzetsmensen te laten onderduiken, soms ook in de pastorie. Aan het station van Rijssen wachtte ds. Müller hen op. Vaak ging hij dan door weilanden, over sloten en prikkeldraad richting Nijverdal, om deze mensen te verbergen voor de bezetter. Op dit terrein heeft hij veel ondergronds werk verzet.

Nogmaals Poorterman, namens het Verzet: “Ds. P.B. Müller was als mens en als geestelijke een stimulerend voorbeeld voor velen.”

De inzet voor het Verzet leidt ertoe dat ds. en mevrouw Müller-Wüstenhoff op 14 september 1995 door de joodse staat postuum worden geëerd, door middel van de Yad Vashem-oorkonde.

VRIJHEID - in Oekraïne

door Janneke Doornebal, missionair toeruster

Op bezoek in Nederland in oktober 2019 vertelden de broeders en zusters uit Oekraïne over hun vrijheid. Godsdienstvrijheid is er wel in Oekraïne. Maar, we zijn nog lang niet vergeten hoe het 30 jaar geleden was... En vrijheid is betrekkelijk, soms hebben we het gevoel dat het zo weer om kan slaan.

Op dit moment gaat het goed in het westen en midden van Oekraïne. In het oosten en op de Krim is er geen vrijheid van godsdienst. De protestantse kerken (waarvan de baptisten de grootste zijn), worden vervolgd. Het is nog niet lang geleden dat het voor de baptisten in de rest van Oekraïne ook moeilijk was. Officieel was er vrijheid van godsdienst, maar het lag er maar net aan waar je woonde.

In het ene dorp was het veel makkelijker om bij de protestantse kerk te horen dan in het andere. Dit was afhankelijk van de houding van de grote Orthodoxe kerk, en van het dorpsbestuur...

Dit jaar was er zelfs, in de regio waar Bohdan Pavlyuk werkt, toestemming nodig om te mogen dorpen in de rivier!

VOORTGANG IN OEKRAÏNE

Op dit moment gaat het dus goed, en daar moeten we gebruik van maken. Zomaar wat voorbeelden:

Er bestaat een soort van Raad van Kerken, maar dan ook samen met Joden en Moslims. Regelmatig overleggen die met de president.

Eens per jaar wordt er bij de president een gebedsontbijt gehouden. Ook is er in het parlement een gebedsgroep van ongeveer 10 leden, die elke ochtend bij elkaar komt.

Sinds een paar jaar houden we als protestanten in Kiev een groot oogstfeest vanuit verschillende protestantse kerken. Dat laat zien dat we niet alleen verschillend zijn, maar dat er ook veel is dat ons bindt! En mensen merken zo dat protestanten geen slechte mensen zijn (dat is het beeld dat men vaak van ons heeft). Of dat protestanten niet in Jezus zouden geloven...

De vrijheid van godsdienst betekent ook dat we op dit mo-

ment vrij mogen evangeliseren. Alleen in het oosten en op de Krim is dat verboden. Maar vrijheid van godsdienst is net een golfbeweging, op en neer. We moeten er nu goed gebruik van maken, want je weet nooit of het weer verandert!

BLIJVEN BIDDEN

Lastig voor ons bij het evangeliseren is dat mensen denken dat wij mensen uit hun kerk weg willen lokken. Dat komt omdat alle mensen zichzelf beschouwen als gelovigen, maar wij baptisten maken onderscheid tussen wedergeborenen en niet-wedergeborenen. Vroeger kwamen mensen graag naar onze evangelisatiebijeenkomsten, maar nu hoor je vaak: ik ben al orthodox of katholiek, dus ik kom niet. Hierbij speelt ook een rol dat ze hun levensstijl niet willen veranderen –

bij ons in de kerk wordt niet gerookt en niet gedronken, en zij willen dat vaak wel blijven doen.

Er zijn ook bij ons gemeenten die groeien en gemeenten die krimpen. De grootte van de gemeenten ligt meestal zo tussen de 50-150 leden. De grootste gemeente die lid is van de Unie van Baptistengemeenten in Transkarpatië heeft 350 leden. We zien wel vrije gemeenten, die soms 750 of meer leden hebben. Waar jeugd is, groeit de gemeente. En die jongeren komen van allerlei achtergronden. Als er in een gemeente jeugdwerk of zondagsschool is, nemen de kinderen hun vriendjes mee. De ouders hebben meestal liever dat de kerk de kinderen opvoedt, dan dat de straat dat doet!

Blijf alstublieft voor ons bidden – dat we de vrijheid die we nu hebben niet kwijtraken en dat we die op een goede manier kunnen benutten. **Wij bidden in Oekraïne ook voor jullie!**

67^e Zangersdag 14 mei 2020

De 67e Zangersdag wordt gehouden op DONDERDAG 14 mei 2020 van 10.00 uur tot 15.30 uur dit jaar voor het eerst in de Kerk van de Vrije Evangelische Gemeente, Taludweg 35A, te HILVERSUM. De organisatie is deze keer in handen van het Gemeentekoor van de Vrije Evangelische Gemeente Nijverdal. Naast Nijverdal zullen koren uit Goes, Hilversum, Oldebroek, Scherpenzeel en Burgum medewerking verlenen.

Thema van deze zangersdag is:

In het ochtendprogramma zingen de koren afzonderlijk twee of drie liederen, afgewisseld door samenzang. Tijdens het middagprogramma is er ruimte voor samenzang, een korte meditatie en zang en blokfluit door 'Donne di Musica'. Verder zullen de koren gezamenlijk een aantal liederen ten gehore brengen. Kortom; een dag vol zang en muziek.

Elk jaar weer is de Zangersdag een feest! We zijn ons ervan bewust dat leden uit alle Vrije Evangelische Gemeenten ook het verlangen kunnen hebben om zo'n dag mee te maken. Ook als u niet meezingt, bent u van harte welkom om als gast aan de Zangersdag deel te nemen. U kunt dan genieten van een hele dag zang, muziek en ontmoeting

Hopelijk tot ziens op de Zangersdag in Hilversum! Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Berty Schonewille bertyschonewille@gmail.com

RECENSIE

door: Froukje Karelse-Dijk

VERBODEN TE VLIEGEN

Martine Letterie schreef een (voor-) leesboek voor kinderen over de Tweede Wereldoorlog. Illustraties van Rick de Haas. Amsterdam, uitgeverij Leopold, 2019

Het boek: "Verboden te vliegen" geeft een inkijk in de tijd van de jaren '40/'45. In een klein dorp in het zuiden van ons land woont Fietje samen met haar ouders, broertjes en zusjes. Achter in de tuin is een prachtig duivenhok gebouwd. Daar wonen de duiven en onder hen zijn zelfs duiven die prijzen kunnen halen, zo ver en snel kunnen ze vliegen.

Het verhaal vertelt afwisselend over een mensengezin en een duivengezin. De grote broer leert Fietje om goed voor de duiven te zorgen, want stel dat ik het niet meer kan doen dan wennen ze al vast aan jou. Dat begrijpt ze niet. Waarom zegt hij dat? Daar wordt het spannend. De oorlog wordt beleefd door de ogen van een kind. Tegelijk krijgen we een beeld van het alledaagse leven van die tijd. Klompen bij de achterdeur, de havermoutpap die elke morgen wordt gegeten, de moestuin en de kippen en de wekflessen in de kelder.

Als het oorlog wordt vliegen de duiven niet meer. De grote broer van Fietje wordt opgepakt om te werken over de grens voor de Duitsers. Mensen maken grenzen, duiven hebben daar geen last van. Ze vliegen er gewoon over heen. Gelukkig kan Fietje goed met de duiven praten en ze weet zeker dat ze haar verstaan.

De oorlog met de aanloop er naar toe, de invasie, razzia's, het onderduiken enz. maken grote indruk. Zal het ooit voorbij gaan? Zo vraagt ze: "Wat is er als er geen oorlog is"? "Vrijheid" is dan het antwoord.

Nu we 75 jaar bevrijding vieren liggen er vele nieuwe indrukwekkende uitgaven in de boekhandel met verhalen, verslagen, belevenissen van de oorlog.

Ik heb deze keer voor een kinderboek gekozen. Mooi om voor te lezen voor grootouders, ouders. Want hoe maak je nu duidelijk wat oorlog is en dat vrijheid en vrede niet vanzelfsprekend zijn aan kinderen van wie ook de ouders de oorlog niet hebben meegemaakt. Als grootouder ben ik zelf van na de oorlog. Maar de verhalen over de oorlog waren nooit ver weg. We moeten dus blijven vertellen.

Het is een prachtig boek over een verschrikkelijke tijd, knap verteld en met mooie illustraties.

Twee nieuwe gemeente-regiocoaches:

"We hebben wat te bieden!"

Inleiding

Janneke Doornebal en Jonne Knevel zijn sinds februari begonnen als gemeente-regiocoach. Deze functie is door de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in het leven geroepen om de VEG gemeenten in Nederland te verbinden, ondersteunen en te inspireren. In de vorm van een interview stellen zij zich voor.

WAT DEED JULLIE BESLUITEN OM OP DEZE FUNCTIE TE SOLLICITEREN?

Jonne: 'Toen de vacature onder mijn aandacht kwam, werd ik meteen enthousiast. Juist ook omdat het best een brede functie is, we mogen begeleiding bieden op allerlei gebieden. Dat maakt het boeiend! Daarnaast voel ik mij sterk verbonden met de Vrije Evangelische Gemeenten. Ik geloof in haar structuur en (diverse) identiteit, haar potentie en betekenis juist voor vandaag! Dat is iets wat ik niet verloren wil zien gaan, maar juist in haar recht wil zetten.'

Janneke: 'Het lijkt me heel fijn om nog even iets 'nieuws' te doen, de laatste tijd voor mijn pensioen. En het ligt heel dicht bij veel wat ik ook voor de SZD gedaan heb en nog doe. En het belangrijkste: ik hou van de Bond en de gemeenten, daar zet ik me graag voor in!'

JULLIE GAAN SAMEN AAN DE SLAG: WAT MAAKT JULLIE TOT EEN GOED DUO?

Jonne: 'We zijn allebei best energiek en positief ingesteld, dat werkt aanstekelijk. Daarnaast hebben we allebei een hoop verschillende ervaring in huis; ik op het gebied van jeugd- en missionair werk. Janneke werkt al jaren bij de Bond en kent de gemeenten erg goed. We kunnen dus veel van elkaar leren en elkaar goed aanvullen.'

Janneke: 'Jonne heeft een frisse blik en frisse ideeën en kan veel dat ik (nog?) niet kan. Ik kan mijn ervaring en netwerk inbrengen, ik denk dat we elkaar goed aanvullen. En we vinden het alle twee erg fijn om samen te gaan werken!'

WAT KUNNEN DE GEMEENTEN VAN JULLIE VERWACHTEN?

Janneke: 'We gaan ons inzetten om gemeenten zo goed mogelijk te helpen om zich voor te bereiden op de toekomst... Luisteren wat er leeft en proberen om daar zo goed

mogelijk op in te spelen, dat aan te vullen en zo gemeenten helpen om ook in de toekomst van dienst te zijn in Gods Koninkrijk.'

Jonne: 'We hebben dus vooral veel te bieden! Om te beginnen laagdrempelige, maar inspirerende regioavonden, die ingaan op de thematieken waar gemeenten mee bezig zijn of tegen aan lopen. Daarnaast willen we graag ook bij de gemeenten zelf een wat intensievere vorm van begeleiding bieden.'

WELKE UITDAGINGEN VERWACHTEN JULLIE?

'Aan het begin van deze fase is het vooral spannend hoe gemeenten op ons gaan reageren. Hoe zorgen we dat datgene wat we organiseren en doen aansluit bij de behoeften en verlangens van de gemeenten? Hoe krijgen we dat in kaart?'

HET IS EEN PROJECT VAN 2 JAAR;

WAT HOPEN JULLIE IN DIE PERIODE TE BEREIKEN?

Janneke: 'Als gemeenten dan wat meer zicht hebben op de manier waarop ze gemeente kunnen zijn en blijven, zijn we al heel erg tevreden. Als er een stuk samenwerking ontstaan kan tussen verschillende gemeenten, zijn we nog tevredener. En als er een paar stapjes gezet kunnen worden op de weg van elkaar in alle verscheidenheid binnen de Bond waarderen, helpen en vasthouden...'

Jonne: 'En daar sluit ik mij bij aan en ik hoop vooral ook dat het project verlengd wordt hahaha!'

HOE KAN DE GEMEENTE CONTACT OPNEMEN MET JULLIE?

Bellen: Jonne: 06-21456001

Janneke: 030-2731652 of 06-28830592

Mailen: gemeenteregicoach@bondveg.nl

Vragen of we langskomen: Liefst gisteren, maar als dat niet lukt, mag het ook vandaag! :)

JAARTHEMA “IN VRIJHEID VERBONDEN”

Installatie zonder titel, 1981, van Ine Schröder, collectie Bonnefantenmuseum Maastricht

In de najaarsvergadering 2019 hield Dhr. Jan van Kooten, directeur Nationaal Comité 4 en 5 mei, een inleiding over ‘75 jaar vrijheid’.

Maar wat is echte vrijheid? Wij behoren tot de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten. In ons bestaan als christelijke organisatie heeft het woord ‘vrijheid’ een bijzondere betekenis. Het komend jaar zal dit thema op diverse plekken terug komen.

WAT STAAT ER IN 2020 VOOR DE BOND TE GEBEUREN?

De begeleidingsgroep ‘gemeente-regiocoach’ heeft een advies uitgebracht aan het comité over een toekomstbestendige oplossing voor de gemeente-regiocoach. Deze kan in 2020 aan de slag en gemeenten bijstaan en adviseren hoe in deze veranderende tijd gemeente te zijn. Samen met u kan duidelijk worden op welke wijze regionaal steun aan, of samenwerking met elkaar mogelijk is.

Ook de beleidsadviseur is ondertussen enkele maanden bezig en 2020 is het jaar waarin de eerste resultaten/conclusies zichtbaar zullen worden.

KLAGEN OF....

Het komende jaar belooft weer een jaar vol van actie te worden. Denk alleen maar eens aan de zaken die via de overheid tot ons komen: het gesprek in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO), zaken die te maken hebben met de ANBI-regeling of de aanvraag van e-Herkenning en de gratis Verklaring omtrent gedrag (V.O.G) voor vrijwilligers. We kunnen klagen dat het er niet gemakkelijker op wordt voor vrijwilligersorganisaties als de gemeenten en de Bond en het daarbij laten. Beter is het om ervoor te zorgen dat we met elkaar de zaken op orde hebben, met voldoende kennis en die samen delen. Hoe houden we in onze kleine organisatie de kennis op peil? Misschien wordt het tijd om eens te gaan overleggen met andere kleine kerkgenootschappen over het

op peil houden van de kennis. En hierbij gaat het dan vooral om kennis van ICT en wetgeving.

AFBOUW EN OPBOUW

We stemden ermee in dat de Stichting ’76 stopt en de onderbemensing van het comité en andere besturen blijft een punt van aandacht. Stoppen, het klinkt negatief, maar op ander terrein gaat het werk dóór. Denk aan Kampus dat georganiseerd wordt door een geweldig enthousiast team. Voor ons is de vraag op welke manier wij hen als Bond kunnen ondersteunen en ervoor te zorgen dat de jeugd uit de diverse gemeenten enthousiast blijft. Naast de vriendschappen die op de VEJO en Kampus ontstaan, zijn er velen onder ons die juist dáár de eerste stappen zetten om in de latere toekomst het kader te vormen van gemeenten en de Bond.

BLIK NAAR BUITEN

De afgelopen tijd zijn we binnen de Bond intern gericht bezig geweest. Dat was goed en nodig. Dit jaar willen we ook meer naar buiten gaan kijken. Hoe staan wij als Bond in de (kerkelijke) wereld? Wat kunnen wij als Bond betekenen voor de ander? Hoe gaan we zelf met vrijheid om, en wat is vrijheid als we denken aan Christus?

Er ligt een plan om op de najaarsvergadering aandacht te besteden aan ‘Armoedebeleid’ en de rol van de gemeente daarbij, maar laten we eerst op de voorjaarsvergadering nader op ‘In Vrijheid Verbonden’ nader ingaan.

In zoverre het in ons vermogen ligt willen we proberen deelgenoot te zijn in de vieringen van ‘75 jaar vrijheid’, beseffend dat echte vrijheid ontstaat door geloof in het Kerstkind dat ons door zijn offer de echte vrijheid heeft gegeven.

Het comité wenst u allen een gezegend 2020!

BOND IN BEWEGING

De najaarsvergadering van de Bond is op 9 november gehouden in Bussum. Na de viering van het Heilig Avondmaal heeft het Nationaal comité 4 en 5 mei een presentatie verzorgd over de viering van 75 jaar vrijheid. Na de lunch zijn onder andere de financiële controlerapporten over 2018 en de begrotingen voor 2020 vastgesteld. De verantwoording over de opheffing van de gemeente Den Haag en de voorstellen over het liquideren van de St. 76, alsmede het gastlidmaatschap van de voortgezette Gereformeerde Kerk Harkema zijn aangenomen.

De Avondmaaldienst is verzorgd door de gemeente Wemeldinge. Ds. Van de Ende heeft de dienst geleid, zoals men dat in de VEG-Wemeldinge gewend is. Via sociale media betreft hij de mensen bij de voorbereiding van de zondagse dienst. Zijn ervaring is dat via deze media meer mensen bereikt worden. Aan de hand van het thema ‘mag ik dan bij je schuilen’ heeft hij het verhaal van Naomi uit het boek Ruth behandeld. Het verhaal leert ons dat wij mensen vaak zelf de keuzes maken en dat die niet altijd goed uitpakken. Zo verging het ook Naomi, die vertrok naar Moab om de hongersnood te ontlopen. Maar het liep anders en ze bleef alleen over. Toen ze in Moab hoorde dat God naar zijn volk had omgezien, gaf haar dat nieuwe hoop en besloot ze samen met schoondochter Ruth terug te keren naar Bethlehem. Boaz begreep de afkomst en de positie van Ruth als vreemdeling en nodigde haar uit aan zijn tafel. Ruth en Naomi verwonderden zich over zoveel goedheid die ze ontvingen. Daar kunnen we uit leren dat God naar ons blijft omzien en we bij Hem, ook na een verkeerde keuze, een nieuwe kans krijgen.

Na de koffiepauze houdt Jan van Kooten, directeur van het Nationaal Comité 4 en 5 mei, een inspirerende inleiding naar aanleiding van de vieringen ‘75 jaar Vrijheid’. Het Nationaal Comité geeft richting aan de zinging van herdenken en vieren en aan het levend houden van de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. Het Nationaal Comité organiseert de Nationale Herdenking op 4 mei en de Nationale Viering van de Bevrijding op 5 mei. Daarnaast adviseert en ondersteunt het Nationale Comité bij de organisatie van lokale herdenkingen en de ontwikkeling van voorlichtingsprogramma’s en publiekscampagnes. De bevrijding begon 75 jaar geleden in Zeeland en in september jl. waren daar al de eerste herdenkingen en vieringen. Van Kooten reikt ideeën aan om lokaal als kerk een rol te spelen bij herdenkingen en vieringen en niet alleen in eigen kring, maar juist ook met anderen. Kijk voor informatie op de website van het Nationaal Comité, www.4en5mei.nl. Gemeenten wisselen in een nagesprek ideeën uit en er is een korte gedachtewisseling over omgang met goed en kwaad. Zelfreflectie over welke keus jij gemaakt zou hebben, maakt het herdenken en vieren zinvol voor de toekomst.

Tijdens de lunch is er altijd ruim tijd voor onderlinge ontmoeting waarbij de nodige ervaringen in de gemeenten worden uitgewisseld

vervolg: zie blz 22

vervolg Bond in beweging

Onder leiding van de dagvoorzitters worden na de lunch diverse agendapunten afgewerkt en besproken. Een lid van de organisatie van Kampus vertelt enthousiast over het jaarlijkse weekend voor de jeugd van 12 tot 18 jaar.

Gemeenten delen hun lief en leed bij het punt gemeentenieuws. Nunspeet vertelt over hun ervaringen als zelfstandige gemeente en Dordrecht vertelt over de vele veranderingen die zich de laatste jaren hebben voorgedaan. De gemeenten Den Haag en Enschede zijn voor het laatst aanwezig, omdat ze worden opgeheven en hoewel opheffen pijn doet, kunnen ze in dankbaarheid terugkijken op mooie en gezegende jaren. Het comité dankt beide gemeenten voor hun betrokkenheid bij de Bond en overhandigt ze een bondskaars.

De financiële verslagen vvan het comité en de deelorganisaties zijn gecontroleerd en in orde bevonden, waarna de bestuurders door de vergadering gedechargeerd worden. Ook is het besluit genomen om de Stichting 1976 op te heffen per 31 december 2019. Gebrek aan menskracht is de belangrijkste reden voor dit besluit. De gemeenten krijgen een brief mee waarin ze worden aangespoord nog subsidies aan te vragen. Het huidige bestuur wordt aangewezen om de laatste aanvragen af te handelen en op te treden als vereffenaar.

Het verzoek van de voortgezette Gereformeerde Kerk Harkema om gastlid te mogen worden behandeld wordt vervolgens behandeld. Enkele leden van de kerkenraad houden een presentatie om hun gemeente voor te stellen en beantwoorden vragen uit de zaal. Daarna is het voorstel zonder hun aanwezigheid onderling besproken. Bij de stemming over het voorstel bleek een zeer grote meerderheid in te stemmen met het voorstel de gemeente Harkema toe te laten als gastlid van de Bond. Met een luid applaus is ze daarna welkom geheten en uitgenodigd de vergadering verder bij te wonen.

De begrotingen van comité en deelorganisaties zijn één voor één toegelicht met een korte presentatie van de speerpunten voor het komende jaar. Alle begrotingen zijn daarna ongewijzigd aangenomen. Daarna geeft het seminarium een overzicht van hun transitieactiviteiten en beveelt het boek over ds. Lissenberg van harte aan. Binnen de kortste keren is dat uitverkocht.

De gemeente Bussum toonde wederom haar gastvrijheid en heeft de deelnemers royaal voorzien van koffie en soep. Er is tijdens deze vergadering zo geanimeerd gesproken met elkaar, dat de vergadering een kwartiertje later dan gepland gesloten wordt. Maar een ieder gaat na even napraten en een laatste hapje en drankje tevreden naar huis.

AFSCHIED DS. DORETTE VAN HOUTEN

Ds. Dorette van Houten heeft begin februari een beroep gekregen van de Protestantse Gemeente Heerenveen en dat beroep aangenomen. Op zondagmiddag 19 april zal zij afscheid nemen van de Vrije Evangelische Gemeente Franeker. Haar afscheid van Franeker is ook een afscheid van de Bond.

In een brief aan het Comité schrijft ze:

“Het afscheid van de Bond zal mij niet licht valen... Ik heb veel aan de Bond te danken. In de eerste plaats denk ik dan aan de gemeenten waar ik als predikante heb gewerkt. Daarnaast kijk ik dankbaar terug op mijn opleiding aan het Seminarium, als onmisbare aanvulling op mijn theologische opleiding aan de rijksuniversiteit. Dat ik mijn kerkelijke opleiding aan het Seminarium heb kunnen volgen, is één van de grootste geschenken in mijn leven geweest. Door de manier waarop aan het Seminarium ‘leer’ en ‘leven’ werden samengebracht en ik de ruimte kreeg om alles te zeggen en te doordenken, kon ik de predikant worden die ik nu ben. Ook ben ik dankbaar voor de samenwerking met Bondscollega’s en de vele vrijwilligers”.

Op zondagmiddag 10 mei wordt ds. Dorette van Houten bevestigd als predikante van de Protestantse Gemeente Heerenveen. Zij volgt daar Bouke van Brug op, die eerder jarenlang werkzaam is geweest in de VEG Nijverdal.

KAMPUS 2020**STAP VOOR STAP OP DE WEG NAAR GELUK!**

Geluk; ook weer zo’n groot, abstract en complex thema. Maar wel iets waar we met z’n allen naar opzoek zijn en ergens ook naar opzoek blijven. We schaffen de nieuwste iPhone aan, maken de mooiste foto’s voor Insta, hebben de meeste volgers etc...Op social media lijken we heel gelukkig. Maar zijn we dat ook? Wat maakt ons nou echt gelukkig? En hoe zorg je dat je gelukkig blijft? Hoe ga je dan om met ongeluk in je leven?

Komende Kampus gaan we samen op weg en verkennen we wat geluk eigenlijk is.

Wanneer: 26,27 & 28 juni

Waar: Barneveldsestraat 49, 3927 CB in Renswoude

Voor wie: Jongeren tussen de 12 en 18 jaar

Insta: Vejo_Kampus

REGIO ZEELAND EN ZUID-HOLLAND**ROTTERDAM****EEN TINNEN BRUILOFT**

In 2009 vonden veel gesprekken plaats tussen de Vrije Evangelische Gemeente Rotterdam en de Petrakerk, die elkaar al langere tijd kenden. Er werd besloten dat de VEG in 2010 zou intrekken in de Petrakerk en dat we vanaf die datum samen, op basis van gelijkwaardigheid, zouden gaan optrekken. De kerkelijke attributen van de VEG kregen een plek in de Petrakerk.

Sindsdien hebben we met elkaar ervaren dat het een goede keuze is geweest om voortaan samen kerk te zijn in Lombardijen. Het is iets om zeer dankbaar voor te zijn. We kunnen volmondig zeggen dat de samenwerking prima gaat en dat er wederzijds respect is. We waren eigenlijk na korte tijd al zo ver, dat we nauwelijks nog verschillen konden benoemen. De twee ‘bloedgroepen’ waren al snel versmolten tot één hechte kerkgemeenschap. We hebben nu, na 10 jaar, moeten vaststellen dat beide groepen alleen maar kleiner worden. Het is dus zeker verstandig geweest om de krachten te bundelen. We hebben op bescheiden wijze op de eerste zondag van het nieuwe jaar dit tinnen jubileum gevierd.

REGIO NOORD**FRANEKER**

Op 27 november 2019 en 24 februari 2020 hield de gemeente ’s avonds een bijeenkomst voor alle leden en belangstellenden over de toekomst/voortbestaan van de gemeente. Tijdens de bijeenkomst van 24 februari was het ook bekend dat onze predikante ds. D.N. van Houten ons gaat verlaten. Zij heeft een beroep aanvaart in Heerenveen.

LEEUWARDEN

De avond vrouwenvereniging in Leeuwarden bestaat 50 jaar. Om dit jubileum te gedenken, hielden ze op donderdag 20 februari een feestelijke avond.

REGIO NOORD HOLLAND/UTRECHT**WORMERVEER**

De **V.E.G. Wormerveer** ontving begin november de nieuwe secretaris van de Raad van Kerken Nederland. Ds. Christien Crouwel woonde de dienst van 3 november bij in het kader van een kennismakingsronde met de leden van de Raad, en dus ook met de Bond van V.E.G.. Zij werd geïnformeerd over de organisatiestructuur van de bondsgemeenten en ze kon in Wormerveer een indruk krijgen van de wijze waarop we de zondagen vieren. Het werd als een hartelijke kennismakingsbijeenkomst ervaren.

BUSSUM

Ook in november van 2019: in de **V.E.G. Bussum** nam men op de laatste zondag van het kerkelijk jaar een gedachtenisboek in gebruik. Traditiegetrouw worden op die Eeuwigezondag de overledenen herdacht. In het gedachtenisboek krijgt iedere overledene een eigen pagina met een foto van de overledene, geboorte- en overlijdensdatum, de tekst van de rouwkaart en de tekst van het “in memoriam” welke op de zondag na het overlijden in de dienst is uitgesproken. Bij de invoering van het gedachtenisboek is van een aantal mensen die al eerder waren overleden, ook een pagina in het boek toegevoegd, vanaf het jaar 2000.

REGIO OOST/MIDDEN**Nijverdal**

De **V.E.G. Nijverdal** heeft zich aangesloten bij het platform “Wij de kerk”. Op de website van de VEG staat het volgende: **“Iedereen welkom”**. Om LHTB+ mensen te ondersteunen bij het vinden van een kerk hebben we ons aangemeld bij de website van WIJde kerk, waarmee wij uit willen dragen dat iedereen bij ons welkom is, ongeacht zijn of haar geaardheid.

WIJdekerk is een website van, voor, en door christenen met betrokkenheid op LHBT-ers, (lesbiennes, homo’s, bi, en transgenders) kerk en geloof. Het is een initiatief van een groep christenen, zelf LHBT-er (in en uit de kast) of hier nauw bij betrokken, die vinden dat iedereen, ongeacht geaardheid, zichzelf moet kunnen zijn binnen zijn of haar gemeente. Er wordt beseft dat veel christelijke LHBT-ers noodgedwongen op zoek gaan naar een andere gemeente, omdat zij zich in hun eigen gemeente niet (meer) veilig en thuis voelen. Om hen te helpen een gemeente te vinden, waar zij zich wel veilig en thuis kunnen voelen, wordt aan kerken gevraagd of zij dit initiatief willen ondersteunen, en hun gegevens (o.a. de mate van acceptatie) op de website te willen vermelden. De kerkenraad van de VEG Nijverdal heeft zich van harte bij dit initiatief aangesloten. Voor meer info zie www.wijdekerk.nl

ELBURG

De **V.E.G. Elburg** houdt drie verschillende diensten. De dienst van 14.00 uur draagt altijd een bijzonder karakter, gericht op een jonger publiek. Op 1 maart is er gestart met een nieuw concept voor deze dienst. Het thema van die eerste dienst in de nieuwe opzet was ‘teleurgesteld’.

HEERDE

De **V.E.G. Heerde** houdt een serie thema diensten op zondagavond onder de noemer: “Wie is de M.O.L.? (Missionair op locatie). Op zondag 1 maart ging die dienst over “gaven getuigen”. Na de dienst was er een nagesprek.

D	A	T	E	A	L	L	E	N	A	A	R	O	N
D	E	E	C	N	G	E	G	O	L	I	A	T	H
V	A	H	A	M	R	O	L	E	I	N	H	T	O
N	A	S	S	O	S	A	M	M	A	R	A	E	L
B	E	L	I	R	T	E	U	D	A	S	S	E	J
N	L	D	H	D	E	N	A	S	U	T	M	U	A
A	A	A	C	E	R	I	S	L	H	H	D	D	L
I	Z	H	A	C	A	A	S	E	I	A	E	E	I
N	A	C	T	H	S	J	R	B	S	L	A	C	A
O	R	F	H	A	T	E	D	U	O	J	E	R	G
D	B	O	T	I	N	I	J	A	H	S	G	D	I
B	O	L	D	B	R	O	E	N	B	C	E	G	B
A	E	E	E	N	I	S	J	Z	E	O	K	T	A
B	E	S	R	R	A	A	N	E	T	P	Y	G	E

Zo doet u mee: los de prijspuzzel op door antwoorden van onderstaande vragen weg te strepen. Er blijven dan letters over en zo ontdek je een uitspraak van ds. Dietrich Bonhoeffer.

U kunt de oplossing tot 15 april 2020, 00:00 uur als volgt doorgeven:

Stuur een email naar:

puzzelonsorgaan@gmail.com met uw oplossing of stuur een kaartje met uw oplossing naar: Puzzel Ons Orgaan, van Hoekenstraat 4, 4431 CB 's-Gravenpolder.

Uit de goede oplossingen wordt een winnaar getrokken en hij/zij ontvangt het boek van de boekbespreking.

De oplossing van puzzel nr. 4 2019 is: De geopende boekrol. Het was deze maand niet makkelijk om de puzzel op te lossen, omdat de letters van twee kolommen zijn verschoven. Op de website van de Bond staat de goede versie. Ondanks dat waren er goede oplossingen. De winnaar is: Tamara Spoelstra uit Harkema.

Verzetshelden uit de bijbel

1. Zij verraadde Simson (6)	2. Andere naam voor Daniël (11)	3. Dappere koningin (6)	4. Zij gaf David te eten toen haar man Na- bal dit weigerde (7)	5. Voor het Sandhedrin houdt Gamaliël een toe- spraak. In die toespraak noemt hij twee namen van opstandelingen: (6) en	6. Voor het Sandhedrin houdt Gamaliël een toe- spraak. In die toespraak noemt hij twee namen van opstandelingen: (5)
7. Deze vrouw maakte een eind aan het leven van een generaal (4)	8. Dochters van deze man kwamen op voor het erfrecht van vrouwen (9)	9. Deze linkshandige doodde koning Eglon. (4)	10. Hij weigerde te bui- gen voor een hoge regeringspersoon (9)	11. Held van David uit Harar en zoon van Age (5)	12. Profeet die zich ver- zette tegen koning Achab (5)
13. Hij ondersteunde de arm van Mozes tij- dens de strijd tegen de Amalekieten (5)	14. Hij ondersteunde ook de arm van Mozes tijdens de strijd tegen de Amalekieten (4)	15. Hij verborg honderd profeten in grotten. (6)	16. Deze richter had veertig zonen en dertig kleinzonen. (5)	17. Reus die door David verslagen werd. (7)	18. Hij versloeg koning Kusan-Risataim (7)
19. Koningszoon die David ter zijde staat. (8)	20. Held van David uit Achoach en zoon van Dodo (6)	21. Welke nationaliteit had een oproerkraai- er die 4000 opstande- lingen om zich heen verzamelde? (10)	22. Held van David uit Chachmon (7)	23. Bij deze vijandelijke koning gaat David 'undercover'. (5)	